

Приложение
към Стратегията за развитие на детската градина

ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ

I. Въведение

Възпитанието и образованието са призвани да заложат и изградят нова екологична съвест. Системата на екологичното образование и възпитание обхваща изключително широк кръг от проблеми. Екологичното образование и възпитание днес се основават на нов подход към решаване на проблема- пренасяне на акцента от развитието на познавателния интерес към самостоятелно научно търсене, **намиране на дълбокия личностен смисъл и ценност на познанието и удовлетворяването.**

Достойнството и чувството за отговорност са основни качества, които формират човека още от ранна детска възраст. Това е и центърът на т.нар. гражданско възпитание, основна част от което е дейността по създаването на глобални екологични проблеми.

Екологичното образование е **актуален, сложен, многообразен и продължителен процес**, за чието осъществяване са необходими координирани действия.

Четири принципа за образование през целия живот, формулиран в Доклада на международната комисия за образование за 21 век пред ЮНЕСКО, са да се научим да:

- * знаем;
- * правим;
- * живеем заедно;
- * бъдем все по- актуални.

В предучилищното образование екологичното образование се осъществява във всички възрастови групи:

- * **интегрирано в обучението по образователните направления;**
- * **интегрирано в допълнителните форми на педагогическо взаимодействие;**
- * **като самостоятелно образователно направление.**

Изготвянето на настоящата програма за екологично образование на ДГ №57 „Хосе Марти“ е инструмент за привличане на децата и юношите в опазването на околната среда. Въвеждането на екологичната програма още в предучилищна възраст дава възможност за индивидуални изяви на децата, пълноценно общуване с природата и емоционална удовлетвореност от възприятията за заобикалящата ги природна среда. Частта от програмата, насочена към децата от предучилищна възраст систематизира и обогатява знанията за живата и неживата природа, осмисля ролята на човека за опазването на околната среда, стимулира към екологично съзнание и дейно участие в опазването на природата и ресурсите. Ниската екологична култура и подценяването на екологичното образование и обучение се изразява в слаба заинтересованост на

гражданите към текущите екологични проблеми и недостатъчното им участие в мероприятията свързани с опазване на околната среда.

II. Визия

“ЗЕМЯТА Е НАШ ОБЩ ДОМ” – Всички ние, заедно можем да съхраним планетата, като пестим енергията и природните ресурси, които използваме в ежедневието си. Всички хора имат общи потребности, цели и задачи по опазване на околната среда. Отговорността към съдбата на природата се възпитава, а **детството е най-подходящо начало за трайно възпитаване на отговорност към околната среда.** Екологичният ангажимент на гражданина започва от най-ранна възраст, а неговото осмисляне и развитие следва да бъде отглеждано с любов от работещите в детските заведения. Специализираното обучение по екология и опазване на околната среда следва да се осъществи посредством образование и еко-туристически атракции.

III. Цели на програмата

1. **Най- главната цел** на програмата е получаване на необходимите знания, умения и отношения, за да станат отговорни граждани. Едно от правата на децата е да живеят и да се развиват в екологична среда.
2. **Основната цел** на настоящата програма е емоционално ангажиране на децата с проблемите на екологията и възпитанието на дълг и отговорност към природата.

Мотото, което обединява всички дейности е *„Този свят е и мой- за бъдещето на нашата планета Земя“*

Екологичното образование в детската градина е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.

2. Специфични цели

- Повишаване на знанията за неживата и жива природа (биоразнообразието), и изграждане на екологичната култура и природозащитното поведение у младите хора.
- Създаване на подходящи условия за активизиране на познавателната дейност на ученици с екологична насоченост.
- Изграждане на любознателност и любов към природата у децата.
- Интерактивно учене чрез действия, занимания и преживяване в реална естествена природна среда.
- Повишаване и обогатяване на знанията и уменията за опазване на природната среда и устойчив начин на живот е осъществимо чрез прилагане на нетрадиционни интерактивни методи на обучение на подрастващите.

3. Същност и особености на учебната програма . Екологичната култура е системно, многокомпонентно образование. Конституиращи елементи в нейната структура, които могат да се разглеждат като ориентири, определящи целите, задачите, съдържанието и ефективността на образователната дейност са:

- Екологична грамотност** – основата на екологичната култура, върху която тя се формира при отчитане на възрастовите, индивидуалните, националните и други особености. Свързва се с овладяване на знания (факти, представи, понятия, закономерности), умения, символи, правила и норми в сферата на общуването и поведението;

□ **Екологична компетентност** – особена организация на предметно- специфичните знания, позволяваща вземане на ефективни решения, реално и целесъобразно използване на знанията при решаване на проблеми, т.е. включване на знанията в жизнената практика;

□ **Ценностни отношения и ценностни ориентации** – определят ценностно-смысловия аспект на екологичната култура – система от личностно значими и ценни убеждения, позиции, отношения при взаимодействие с природата. За разлика от нормата ценността предполага избор, поради което при ситуации изискващи избор, най-ярко се проявяват характеристики, отнасящи се към ценностно-смысловия компонент на човешката култура.

□ **Рефлексия** – механизмът на рефлексията позволява на субекта да отреагира на своите действия и възможности за овладяване на екологична култура, да осъзнае себе си като променяща се личност, като субект на дейност и отношения;

□ **Творчество** – обект на творчество могат да бъдат символи, постъпки и отношения, ценности и убеждения. Реализирането на откривателски проекти (колекции, албуми, хербарии и др.) насочва към преработка на опит и информация. В процеса на творческо търсене детето прави открития, които макар и само субективно значими го правят творец.

Включването на детето в достъпна практико-изследователска дейност, насочена към преобразуване на действителността е важно условие за изграждане на положително емоционално-оценъчно отношение към природния свят, което е предпоставка за формиране основите на екологична култура в предучилищна възраст. Актуалността на този проблем за теорията и практиката на предучилищното образование налага като перспективна изследователска цел конструирането и апробирането на динамична система от форми и методи на взаимодействие със средата за овладяване и усъвършенстване на познавателни стратегии при съхраняване и стимулиране проявите на въображение и творчество.

Формирането на екологична култура е сложен и продължителен процес. Неговата ефективност зависи от това той да бъде реализиран чрез интегриране на различни образователни акценти и извеждан като приоритет в различни режимни моменти. Подходящи организационни форми са игровите, игрово-познавателните, обучаващите, практическите и практико-познавателните педагогически ситуации, комбинирани във варианти, позволяващи промяна в позициите на детето и възрастния и разнообразни възможности за съчетаване на тяхната активност.

Предвидените в програмата основни знания и умения са свързани с изграждането на аналитични способности и установяване на връзките и зависимостите между „Природа” – „Човек” – „Развитие”. Единството и спецификата на включените в програмата практически знания и умения дават възможност за приложение на наученото и усвоеното при формиране на позитивно гражданско отношение към природата и лична отговорност към опазване на околната среда като цяло. В учебната програма са предвидени и заложили необходимите теми (модули) за придобиване на по-задълбочени знания и умения, свързани с принципите на устойчивото развитие, опазването на околната среда и защита на природата.

4. Учебно съдържание и очаквани резултати Учебното съдържание е интегрирано в ОН Околен свят, ядро Светът на природата и неговото опазване

Ефективното ориентиране на децата в природния свят се постига чрез прилагане на целесъобразна система от методи на педагогическо взаимодействие, която гарантира съвместна дейност на възрастни и деца в условията на групово сътрудничество с динамична промяна в позициите на участващите субекти.

Системата включва методи на педагогическо взаимодействие от различни групи (предметно-оперативни, практикоизпитвателни, информационно-познавателни, игрово-преобразуващи), които изпълняват специфични функции при ориентирането в света.

Чрез целенасочено разглеждане на природни обекти и предмети се постига изявяване на значими и интересни за детето техни признаци и свойства. По този начин се подготвя разумен, балансиран и силно емоционално обогатен обем от представи за заобикалящия природен свят. На тази основа се формират умения за обследване – пряко и косвено – чрез които детето усъвършенства възприятия и представи за сетивно възприемани признаци и свойства, за морфологични и функционални особености на обекти от живата природа, при което осъзнава техните жизнени потребности.

Важно средство за формиране на екологична култура е наблюдението – краткотрайно, системно и с повторно раздаден материал. Чрез демонстрация на картини, презентации и видеофилми се осигурява селективно представяне на материали, които илюстрират различни състояния на природни обекти и промените в тях. На тази основа се систематизират, обобщават и усъвършенстват представите на децата за нагледно представени признаци, връзки и отношения. Осъзнаването на достъпни причинни връзки в природната среда и съответстващите признаци, проявяващи се при промяна на условията, в които съществуват предметите или обектите, се реализира чрез системно включване на децата в експериментирание или елементарни опити.

Чрез използване на модели и моделиране – предметно, предметно-схематично и графично се постига интензивно развитие на детската мисловна дейност, овладяване на устойчиви способности за опознаване на съществени и характерни свойства, отношения, връзки, зависимости на предмети, обекти, явления и събития от околната среда.

Информационно-познавателното разширяване и уточняване на опита във вербален план се реализира чрез беседата. Тя съдейства за оценяване на етични представи и норми, регулиращи поведението на детето в средата. Подходящи са разказът и четенето на художествена литература, чрез които се създава интерес към красотата на родната природа, възпитава се положително емоционално-оценъчно отношение към природни обекти, готовност за природосъобразно поведение и адекватни форми на общуване.

Най-обхватното и универсално средство за развитие на детето в предучилищна възраст е играта (инсценировки, етюди, игри с правила). Тя съдейства за изпробване и изразяване на различни стратегии, за структуриране на знанията и уменията, за обединяване на представи и изграждане на сложната и балансирана картина на света. В организираните форми на педагогическо взаимодействие, насочено към ориентиране в природния свят и околната среда може да се използва комплект нагледен дидактичен материал: - натурални предмети от природата – плодове, семена, листа, клонки, цветя, миди, раковини и т.н.; - изображения на природни предмети и обекти, моделирани от различни материали (хартия, картон, пластмаса и др.); - графични и схематични материали – графични и схематични модели, схеми, рисунки, знаци, схематични лабиринти и др.

В организираните форми на педагогическо взаимодействие, насочено към ориентиране в природния свят и околната среда, може да се използват различни дидактични материали:

- предмети от природата- плодове, семена, листа, клонки, цветя, миди, раковини и др.
- изображения на природни предмети и обекти, моделирани от различни материали (хартия, картон, пластмаса и др.)
- графични и схематични материали- модели, схеми, рисунки, знаци, схематични лабиринти и др.
- уреди и предмети- лупа, термометър, ветропоказател, магнити, микроскоп, везни и др.
- други- магнитна дъска, игрови сюжетни и дидактични картони, маса за реализиране на елементарни опити и експерименти, картички с нарисувани природни обекти и предмети; материали, необходими за самостоятелна практикоизследователска дейност;

камъчета, семена, подправки, полезни растения и билки, буркани, чаши, сламки, балони, и др.

- натурални предмети и обекти от природата (клонки, листа, цветя, плодове, зеленчуци, семена, камъчета и др.)
- игри – „В царството на годишните сезони” семенници, жълъди, лешници, орехи, шишарки, плодове, зеленчуци, семена, луковици, парчета плат в различен цвят, дървени трупчета, пънове, камъчета, макет на къща на годишните сезони, макет на дърво и др.
- други- макети и модели на природни обекти и местности; изображения на животни, растения, хора и др.
- детски енциклопедии, комплект картини; детски видео и DVD- филми;
- природен календар - табла със схеми, таблици за попълване.
- включване на децата от всички групи в засаждане на растения и цветя в двора на ДГ;
- природни материали, лабиринти с познавателни задачи и др. за затвърдяване на понятия и представи (диви и домашни животни, видове растения, сезони и др.), картинни задачи – „Открий грешките”, „Кое е излишно” и др. Други Книжки с гатанки, небивалици, стихотворения Игри

Крайният резултат на програмата е създаване, развиване и практическо приложение на специализирано обучение по екология, природозащита и устойчиво развитие чрез широко привличане и участие на подрастващите.

Настоящата програма е приета на заседание на Педагогическия съвет с Протокол №1. Програмата се актуализира в началото на всяка учебна година и при настъпили промени в нормативните актове, ако Педагогическият съвет прецени, че спецификата на образователно-възпитателния процес налага това.